

Utvärdering av ”Bra mat i skolan”

- Synovate: Cecilia Svärd/Anders Stenström
- 2009-11-02

Om undersökningen

Undersökningsmetod

- Utvärderingen genomfördes i fyra steg:
 - Inledande djupintervjuer per telefon med 5 kostchefer
 - Webbenkät bland samtliga kostchefer (182 intervjuer)
 - Telefonintervjuer bland skolledare (slumpmässigt urval, 362 intervjuer)
 - Djupintervjuer med 18 personer som är ansvariga för upphandlingsprocessen av livsmedel till skolmaten. Ansvaret ser olika ut i olika kommuner, av de intervjuade var 4 juridiskt/administrativt ansvariga för upphandlingsprocessen och 14 kostchefer.

Svarsfrekvens

- Svarsfrekvensen i webbenkäten bland kostchefer var 63 procent.
- Svarsfrekvensen i telefonundersökningen bland skolledare var 66 procent.

The background is a solid blue color. On the left side, there is a large, fluffy white cloud. Overlaid on the blue background are several semi-transparent, light blue abstract shapes: a large curved shape in the upper left, a vertical rectangular shape in the middle left, and a circular shape in the lower left. The word "Sammanfattning" is written in white, bold, sans-serif font on the right side of the image.

Sammanfattning

De tre viktigaste slutsatserna

1. Kostcheferna har en positiv bild av råden, men önskar större stöd från Livsmedelsverket i diskussioner om skolmaten med föräldrar, politiker, elever och övrig skolpersonal.
2. Råden följs måttligt ute i skolorna, vilket bekräftas av såväl kostchefer som skolledare. Skolledarna har mycket låg kännedom om råden och varför de följs (eller inte följs).
3. Upphandlingarna styrs mer av politiska beslut och ekonomiska faktorer än av råden.

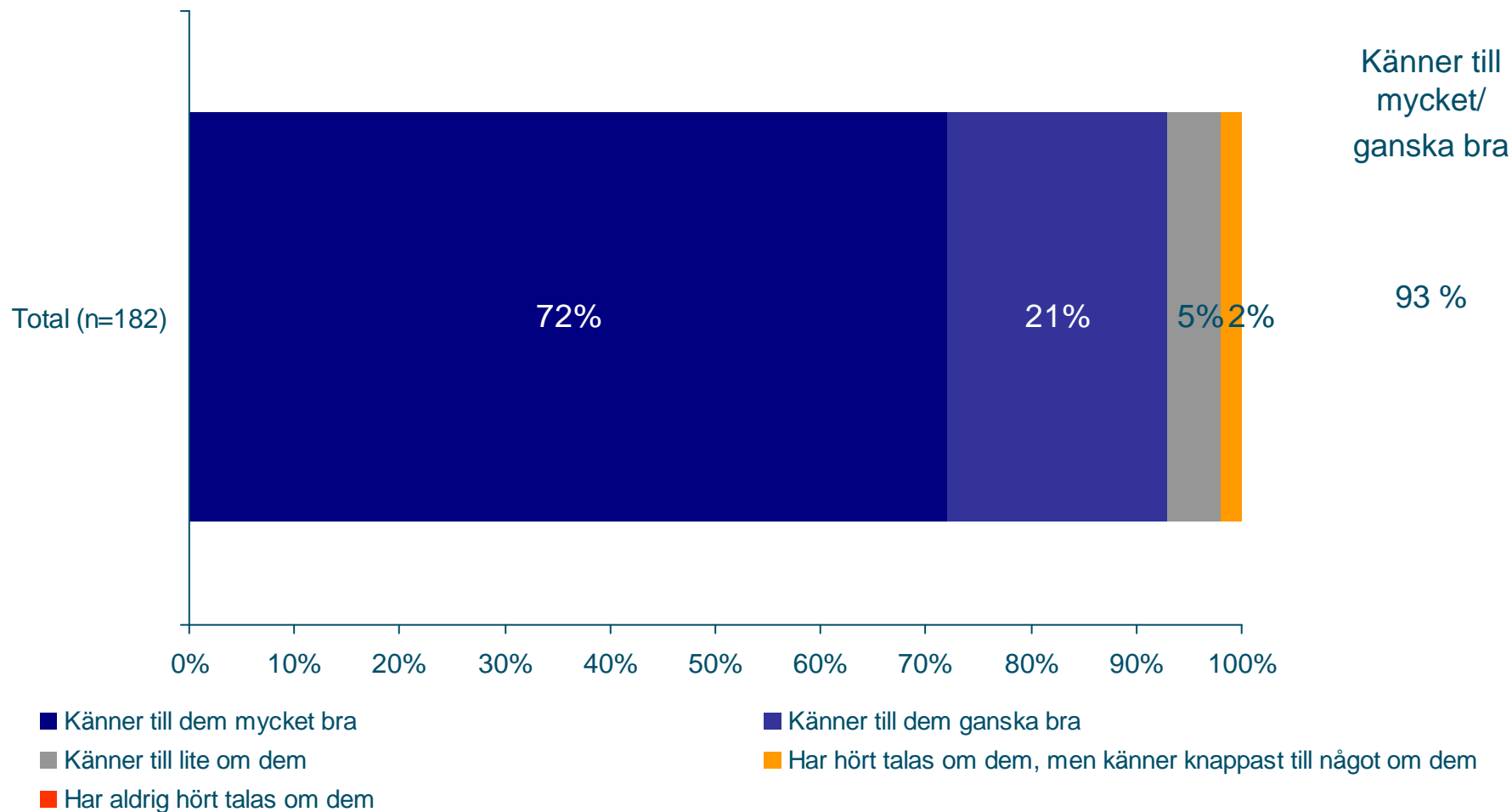
The background is a solid blue color. On the left side, there are several white, fluffy clouds. Overlaid on the blue background are several semi-transparent, light blue abstract shapes: a large curved shape at the top left, a vertical rectangle in the middle left, and a circle at the bottom left.

Webbundersökning bland kostchefer

*Betygsättning av råden
och Livsmedelsverkets
arbete*

Kännedomen om råden är hög

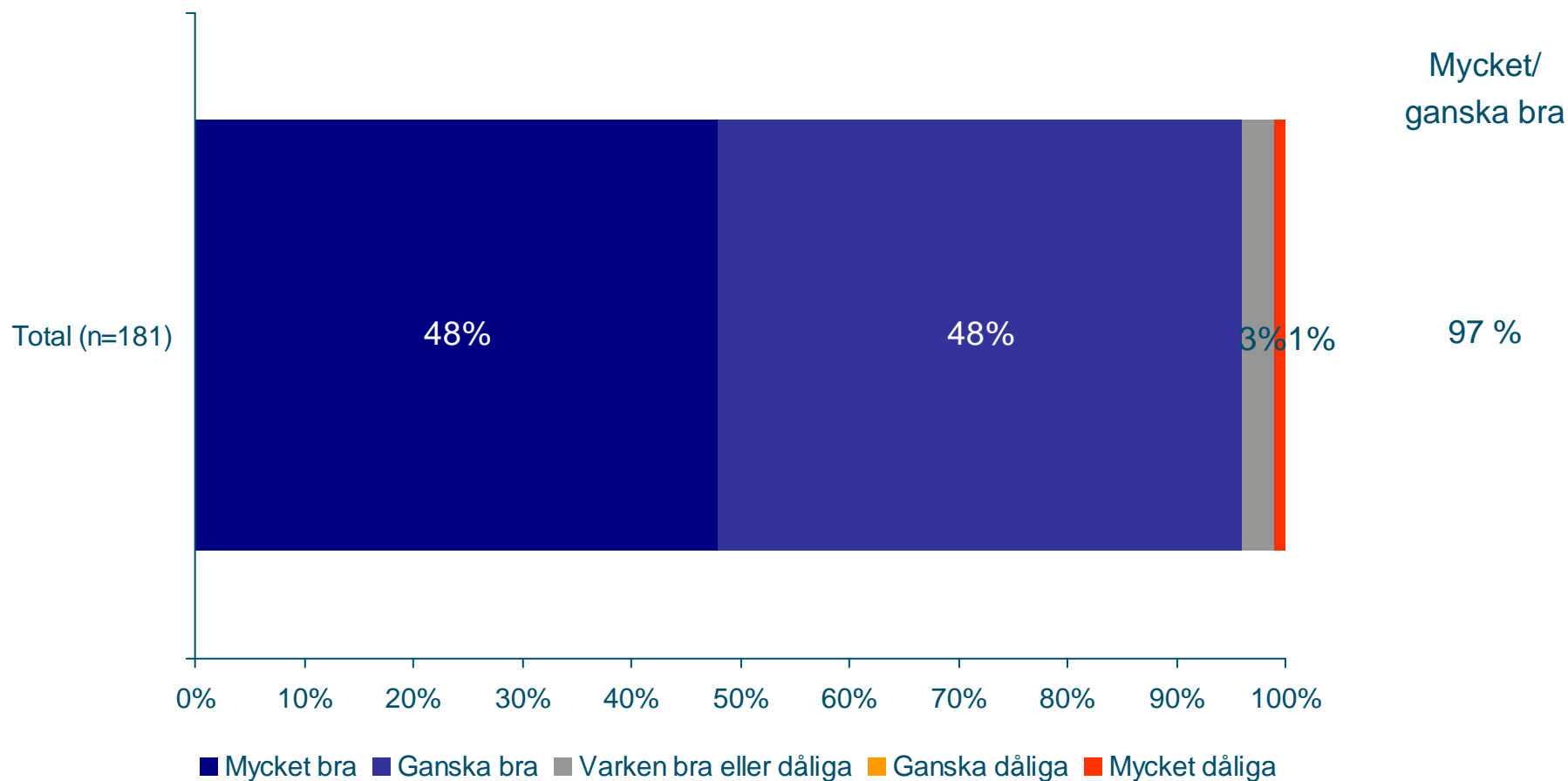
F5. Hur väl känner du till Livsmedelsverkets råd "Bra mat i skolan"?

Bas: Samtliga

Nästan alla kostchefer ger råden ett högt betyg

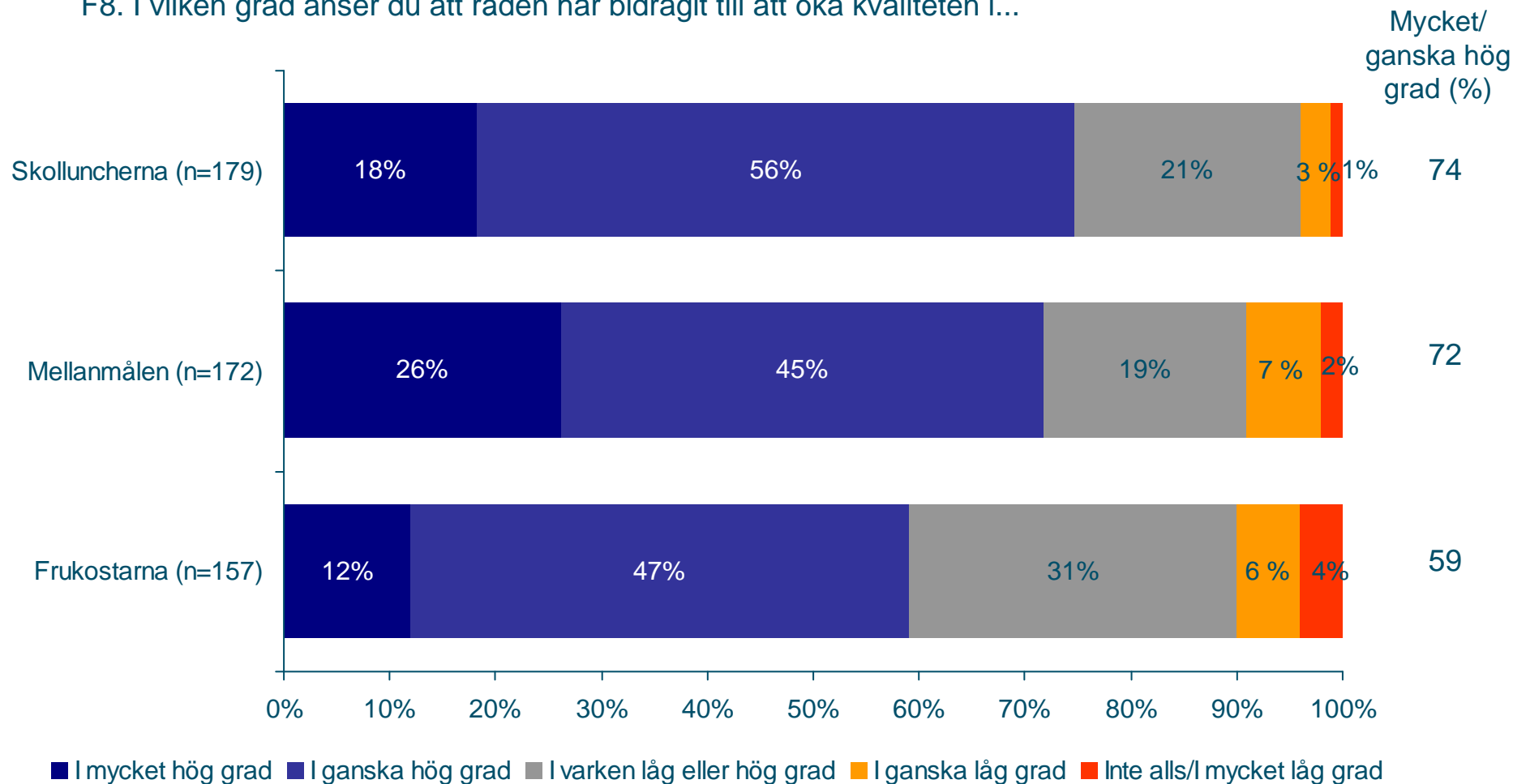
F5. Om du gör en sammantagen bedömning av Livsmedelsverkets råd "Bra mat i skolan", vilket betyg sätter du då?

Bas: Besvarat 1-5

Råden anses ha ökat kvaliteten i skolluncherna och i mellanmålen i hög grad.

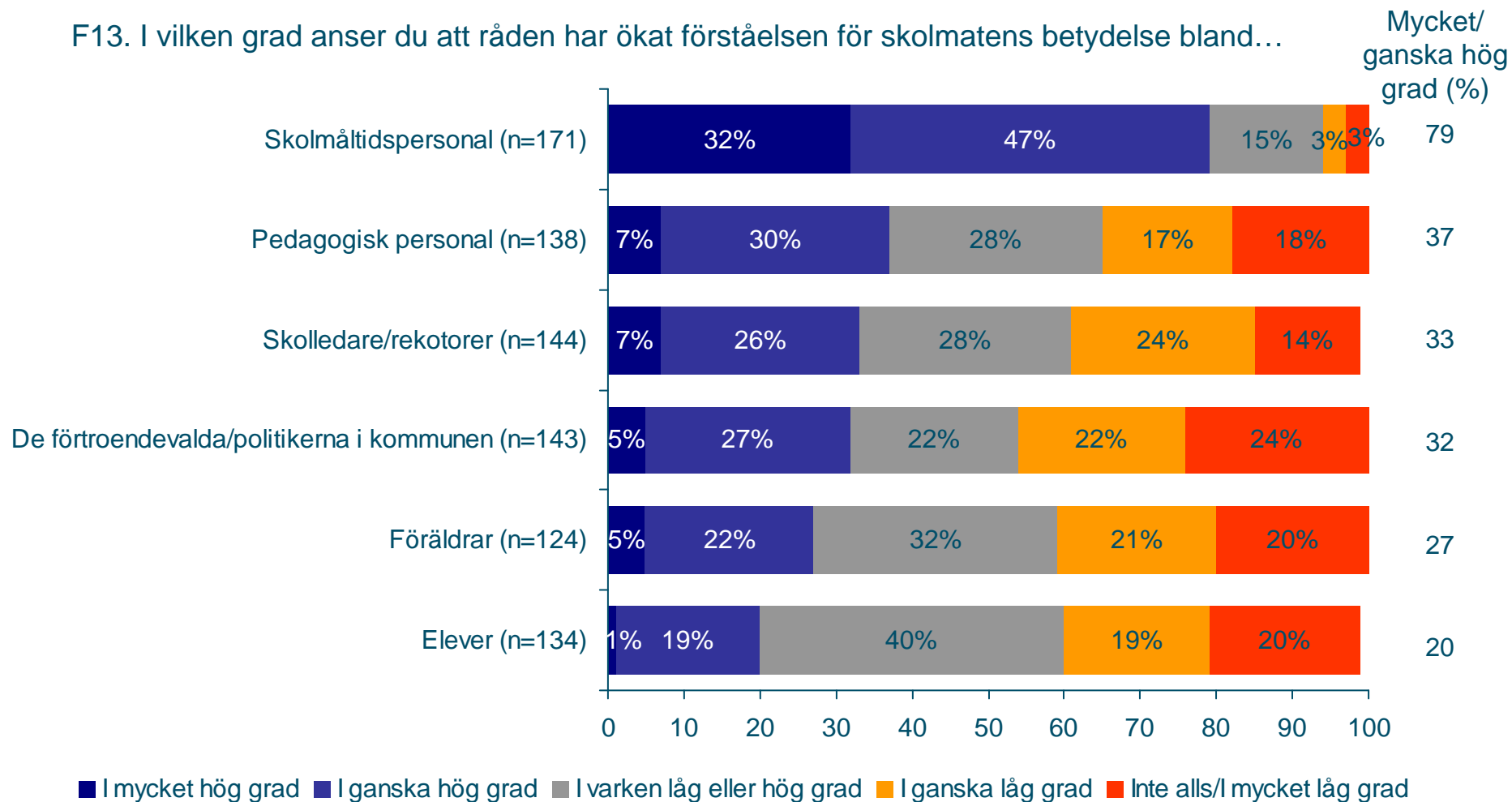
F8. I vilken grad anser du att råden har bidragit till att öka kvaliteten i...

Bas: Besvarat 1-5

Åtta av tio anser att råden har ökat förståelsen för skolmatens betydelse bland skolmåltidspersonalen.

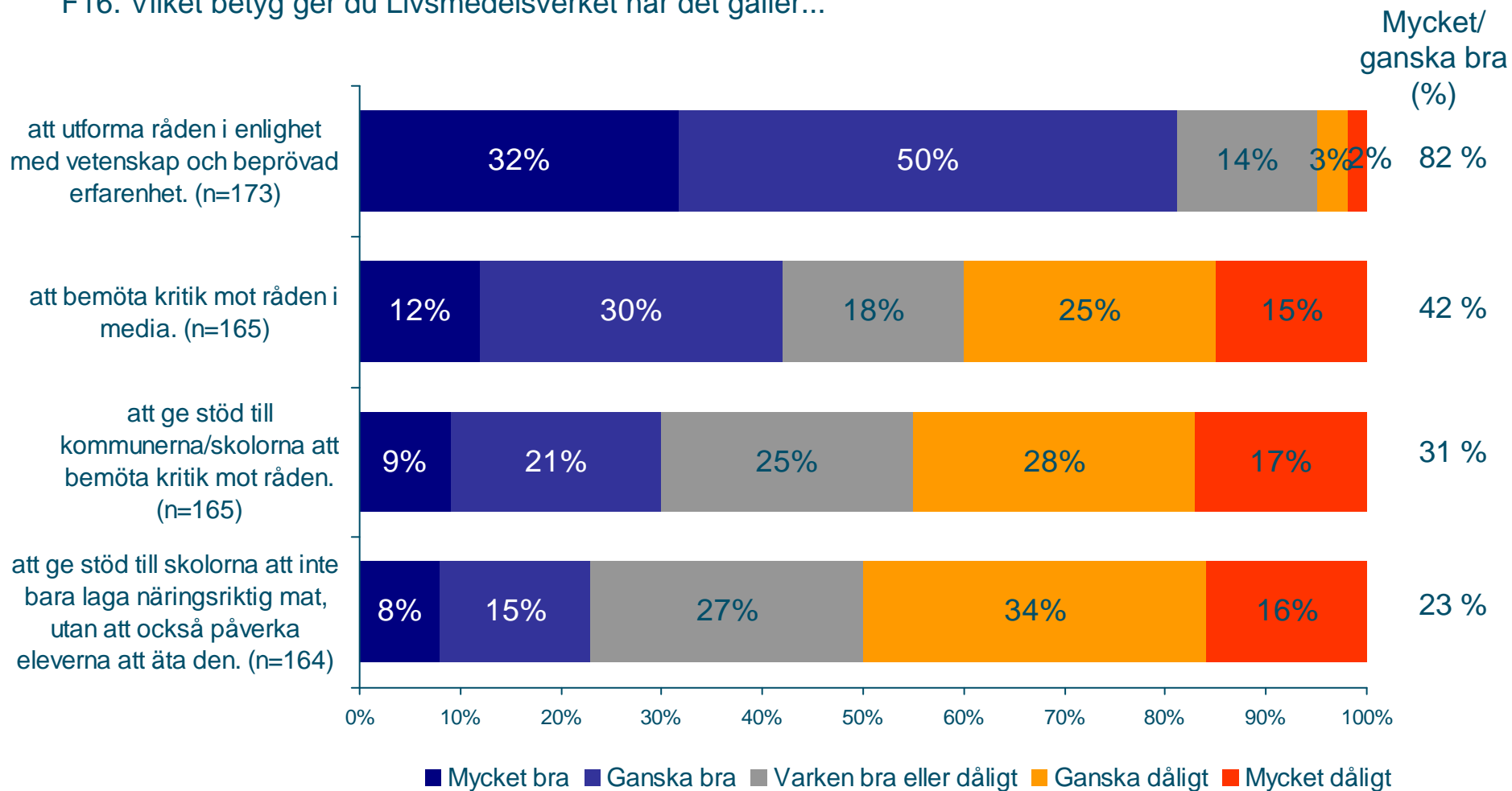
F13. I vilken grad anser du att råden har ökat förståelsen för skolmatens betydelse bland...

Bas: Besvarat 1-5

Råden anses vara utformade i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet, men när det gäller att ge stöd och bemöta kritik är resultatet lägre

F16. Vilket betyg ger du Livsmedelsverket när det gäller...

Bas: Besvarat 1-5

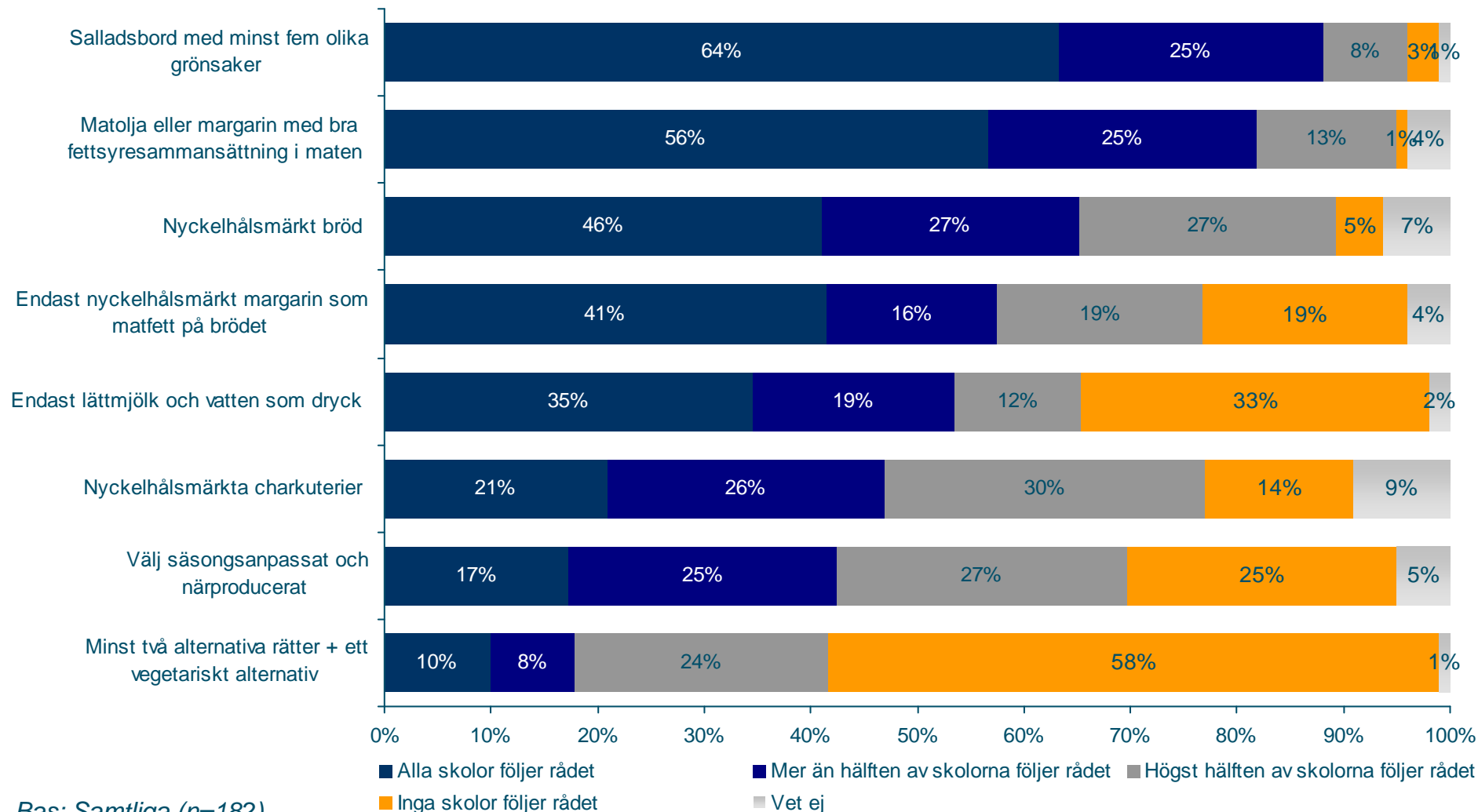
Webbundersökning bland kostchefer

Följer skolorna

Livsmedelsverkets råd?

Efterlevnaden av råden varierar

F9. Hur stor andel av skolorna i kommunen följer nedanstående råd vad gäller lunchen?

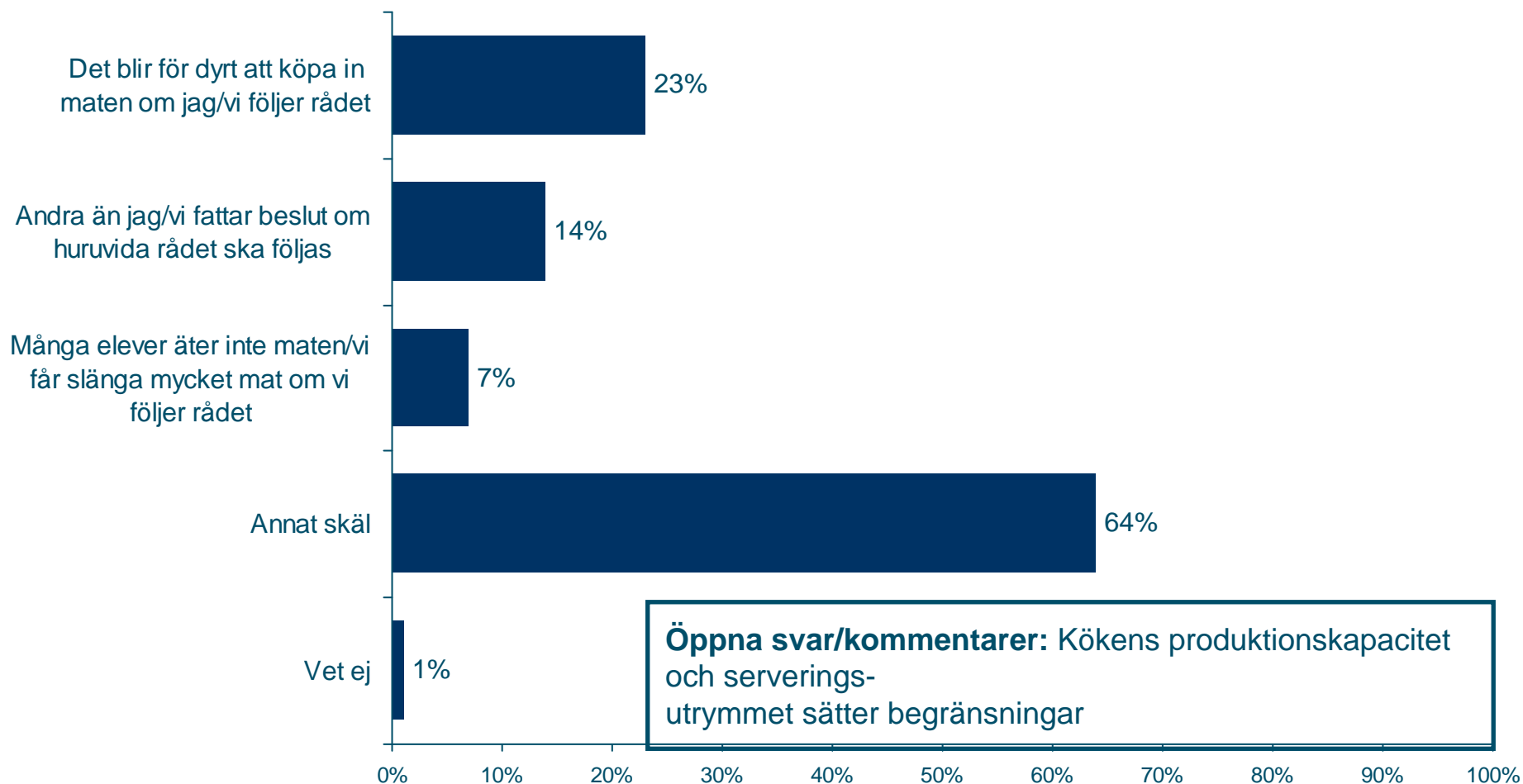

**Webbundersökning
bland kostchefer**
Varför följs inte råden?

Andra orsaker till att råden inte följs

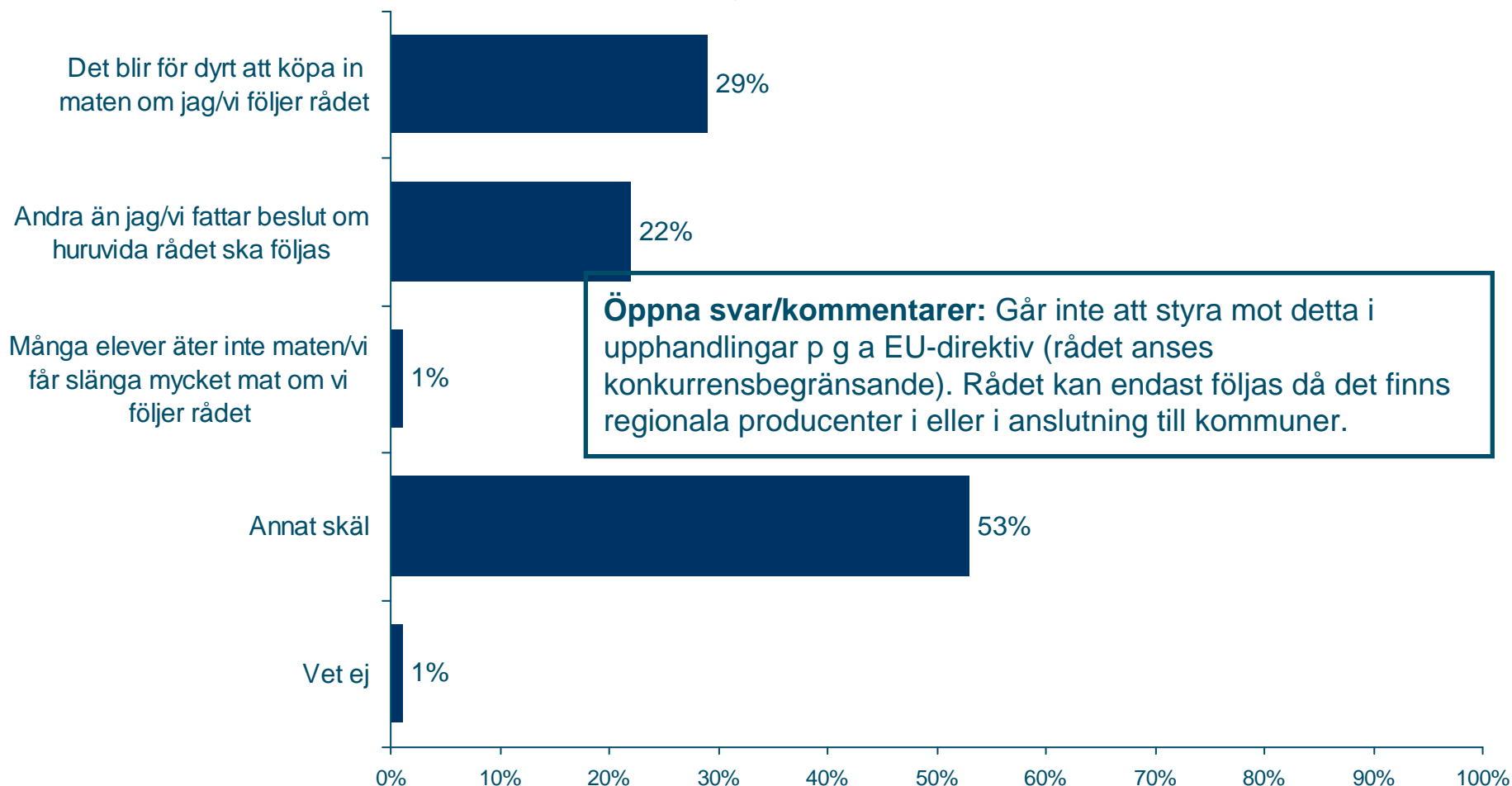
- För samtliga råd är andelen som uppger ”andra skäl” hög. Ledtråd till varför i öppna svar och djupintervjuer:
- Huvudsakligen handlar kommentarerna om att råden är just råd och inte något skolorna är tvungna att följa.
- Det är inte alltid råden följs i upphandlingarna.
- När det gäller rådet om endast lättmjölk och vatten följer vissa kommuner rådet delvis, dvs. de serverar lättmjölk och vatten, men även mellanmjölk. Orsaken till detta är ofta den allmänna opinionen.
- Men generellt finns inte det gehör för att följa råden som behövs bland beslutsfattare/politiker och skolpersonal, anser kostcheferna.

F10. När skolorna inte följer rådet vad gäller lunchen, vilket/vilka är skälen? (FLERA SVARSALTERNATIV MÖJLIGA):... **Minst två alternativa rätter + ett vegetariskt alternativ** (n=162)

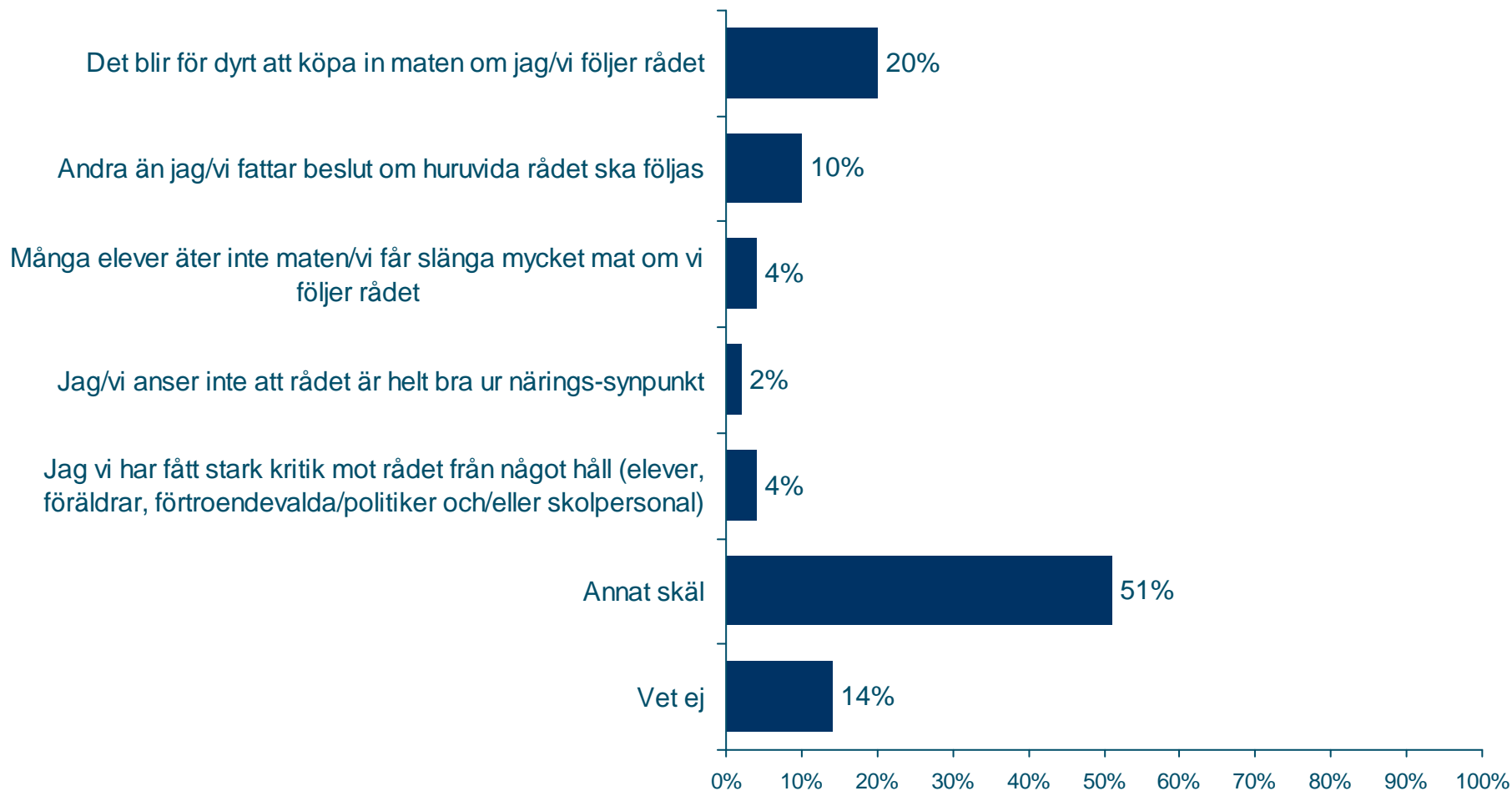
Bas: De som angett att inga, högst hälften eller mer än hälften av skolorna följer rådet (n=162)

F10. När skolorna inte följer rådet vad gäller lunchen, vilket/vilka är skälen? (FLERA SVARSALTERNATIV MÖJLIGA):... **Välj säsonganpassat och närproducerat**

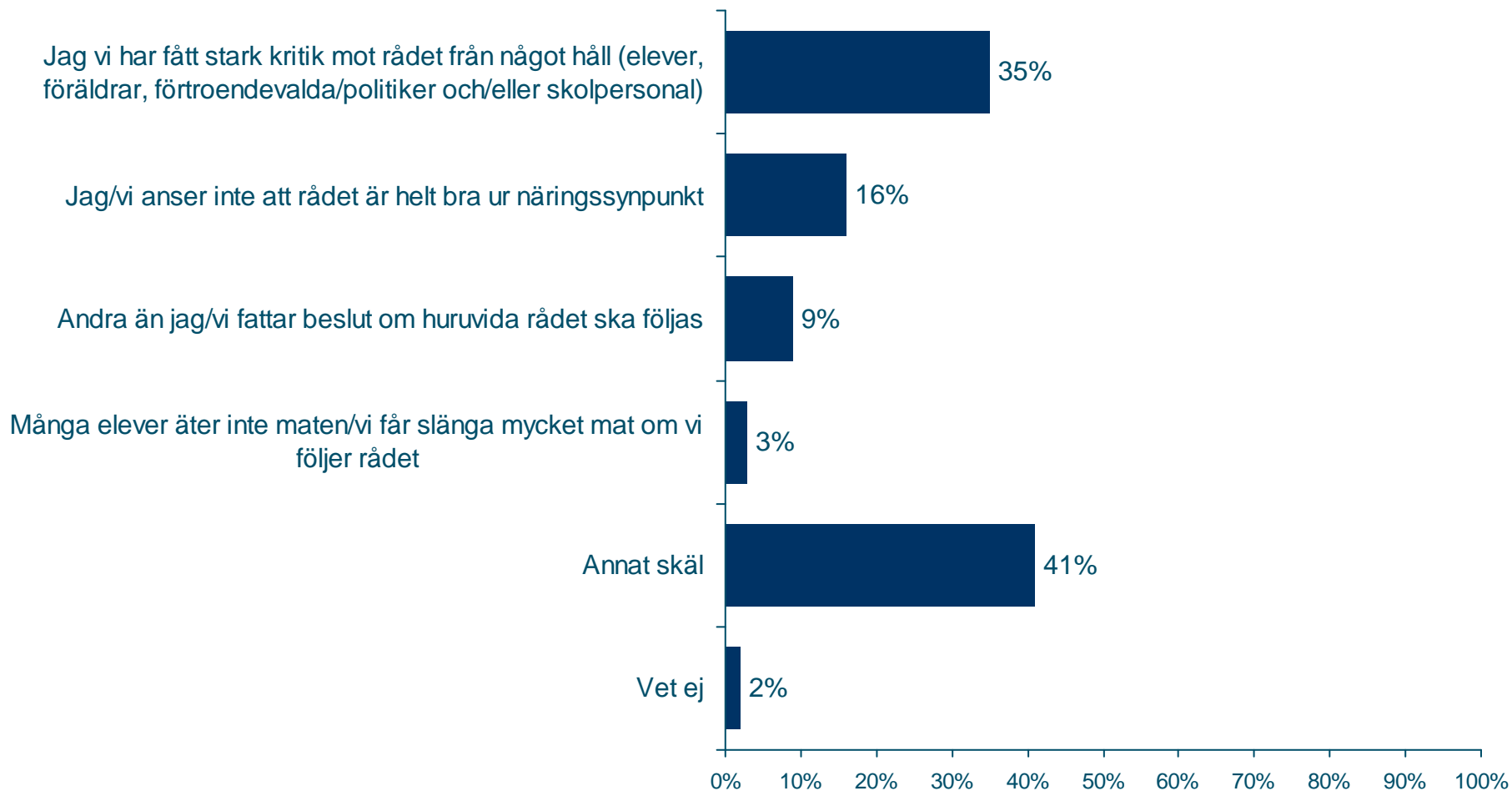
Bas: De som angett att inga, högst hälften eller mer än hälften av skolorna följer rådet (n=141)

F10. När skolorna inte följer rådet vad gäller lunchen, vilket/vilka är skälen? (FLERA SVARSALTERNATIV MÖJLIGA):... **Nyckelhålmärkta charkuterier**

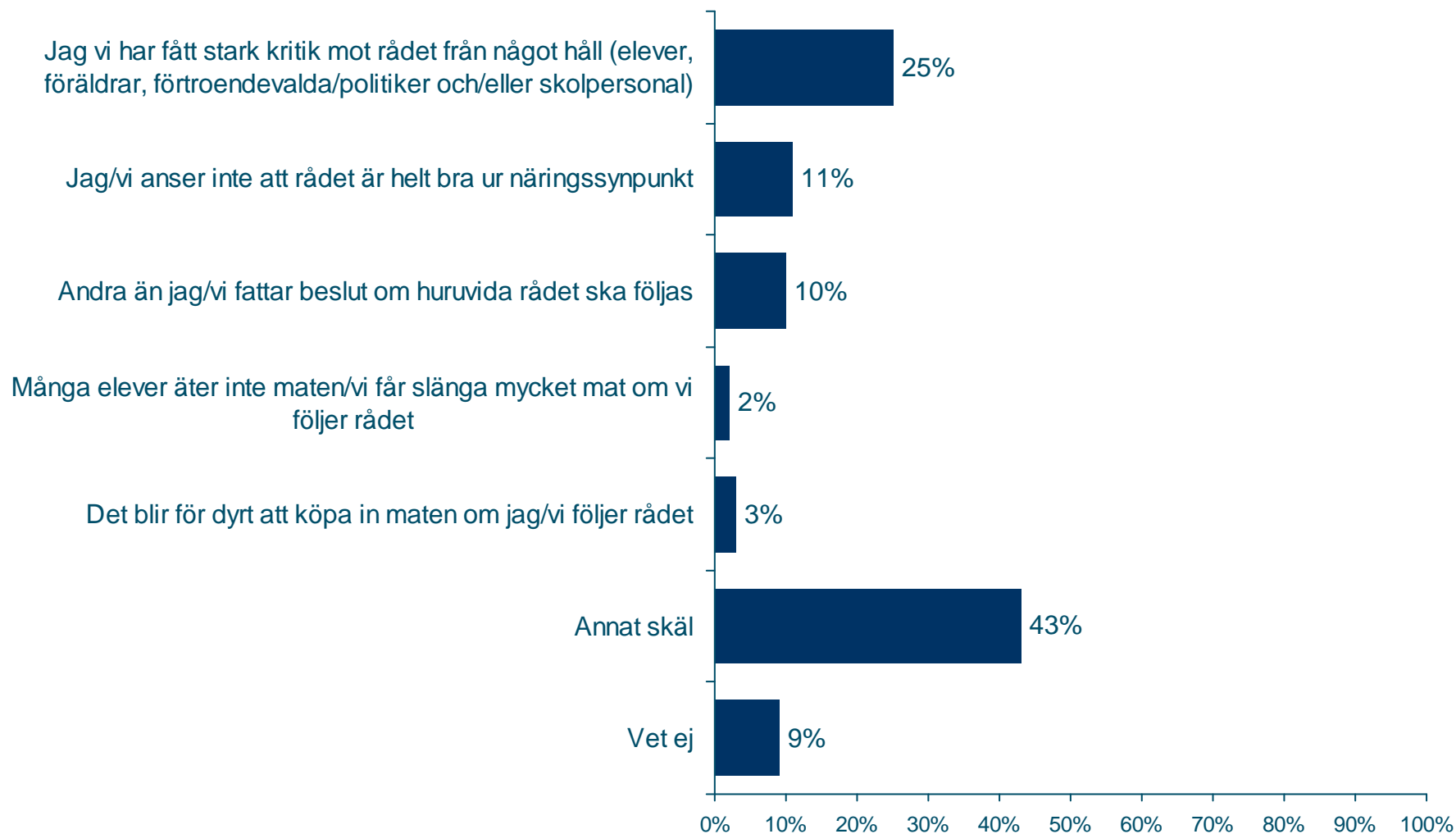
Bas: De som angett att inga, högst hälften eller mer än hälften av skolorna följer rådet (n=128)

F10. När skolorna inte följer rådet vad gäller lunchen, vilket/vilka är skälen? (FLERA SVARSALTERNATIV MÖJLIGA):... **Endast lättmjölk och vatten som dryck**

Bas: De som angett att inga, högst hälften eller mer än hälften av skolorna följer rådet (n=116)

F10. När skolorna inte följer rådet vad gäller lunchen, vilket/vilka är skälen? (FLERA SVARSALTERNATIV MÖJLIGA):... **Endast nyckelhålsmärkt margarin som matfett på brödet**

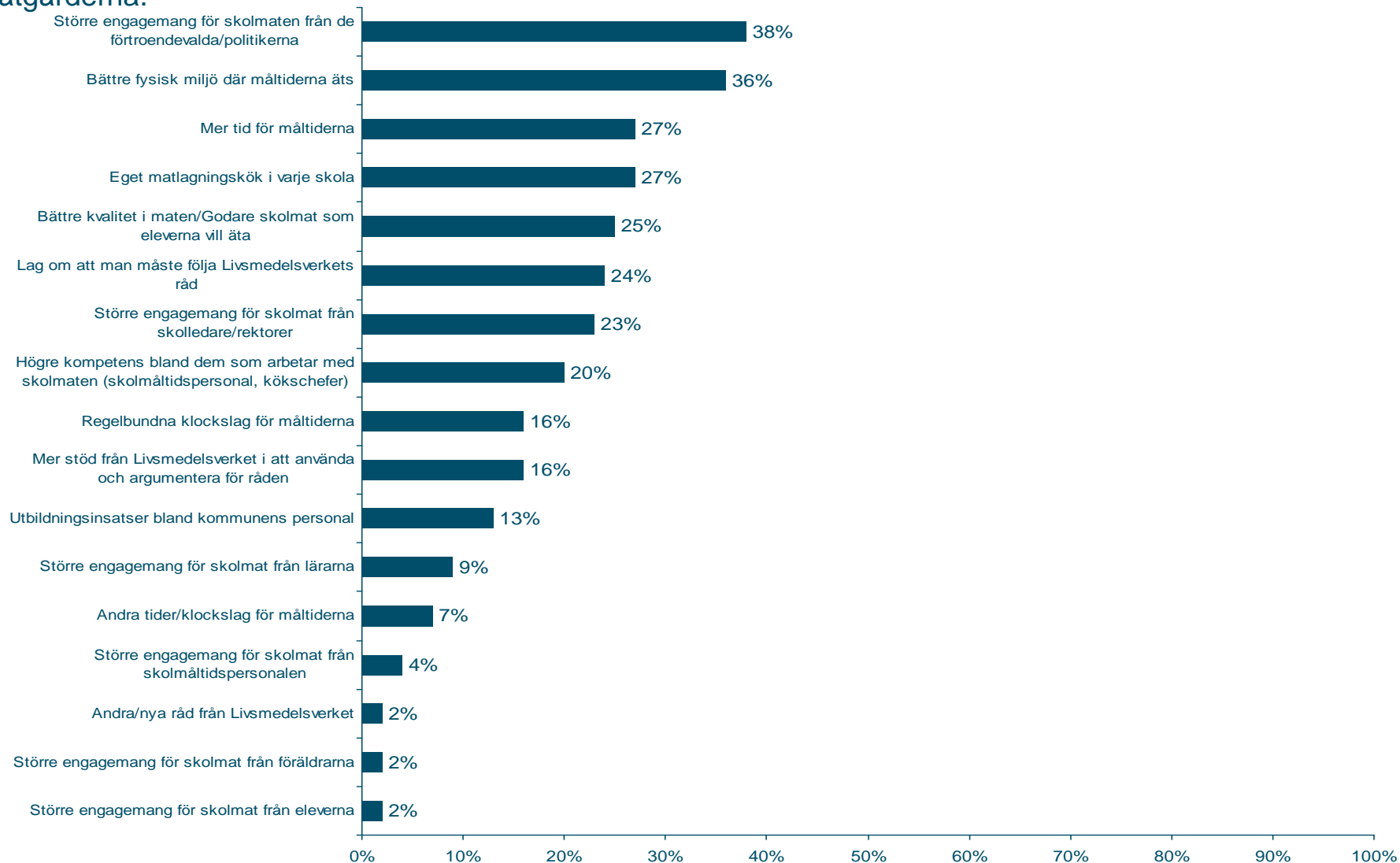
Bas: De som angett att inga, högst hälften eller mer än hälften av skolorna följer rådet (n=99)

**Webbundersökning
bland kostchefer**
*Hur kan skolmåltiderna
förbättras?*

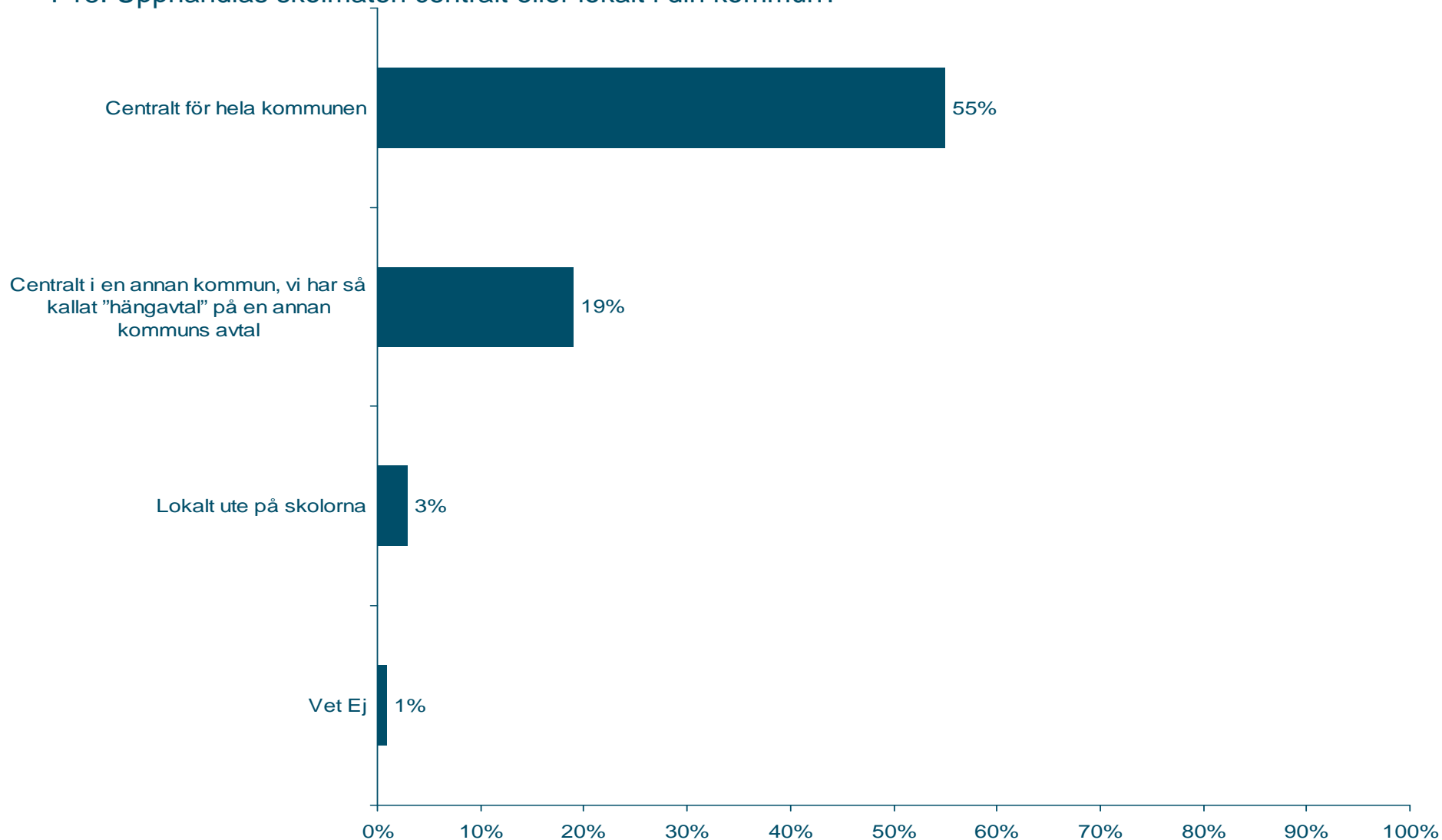
Större engagemang för skolmaten bland politiker efterfrågas tillsammans med bättre fysisk miljö där måltiderna äts

F15. Vilka åtgärder anser du är viktigast för att förbättra skolmåltiderna? Ange de tre viktigaste åtgärderna.

Något fler än hälften anger att skolmaten upphandlas centralt för hela kommunen. En femtedel har "hängavtal"

F18. Upphandlas skolmaten centralt eller lokalt i din kommun?

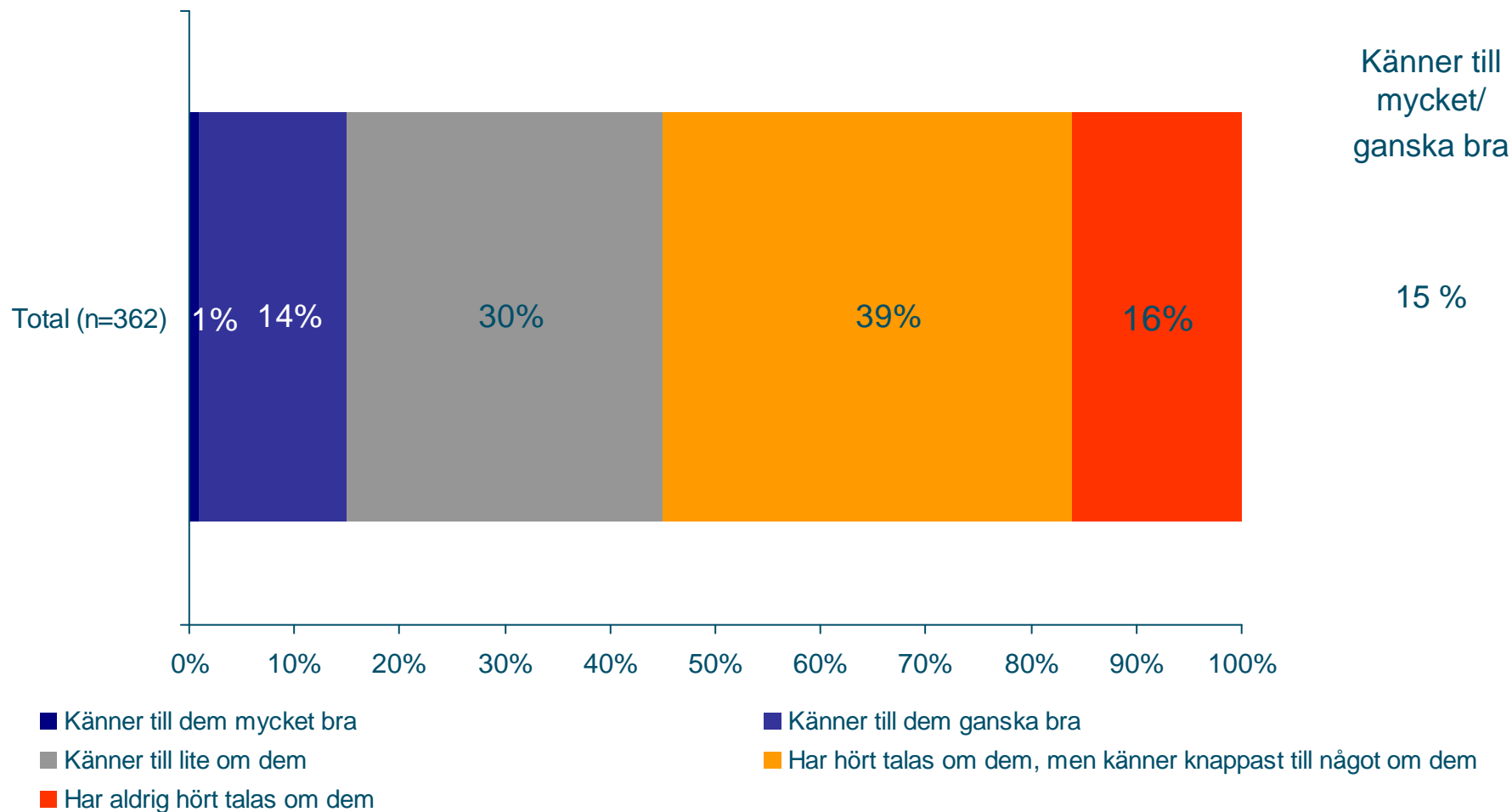

**Telefonundersökning
bland skolledare**
*Kännedom om och
betygsättning av råden*

Kännedomen om råden är låg

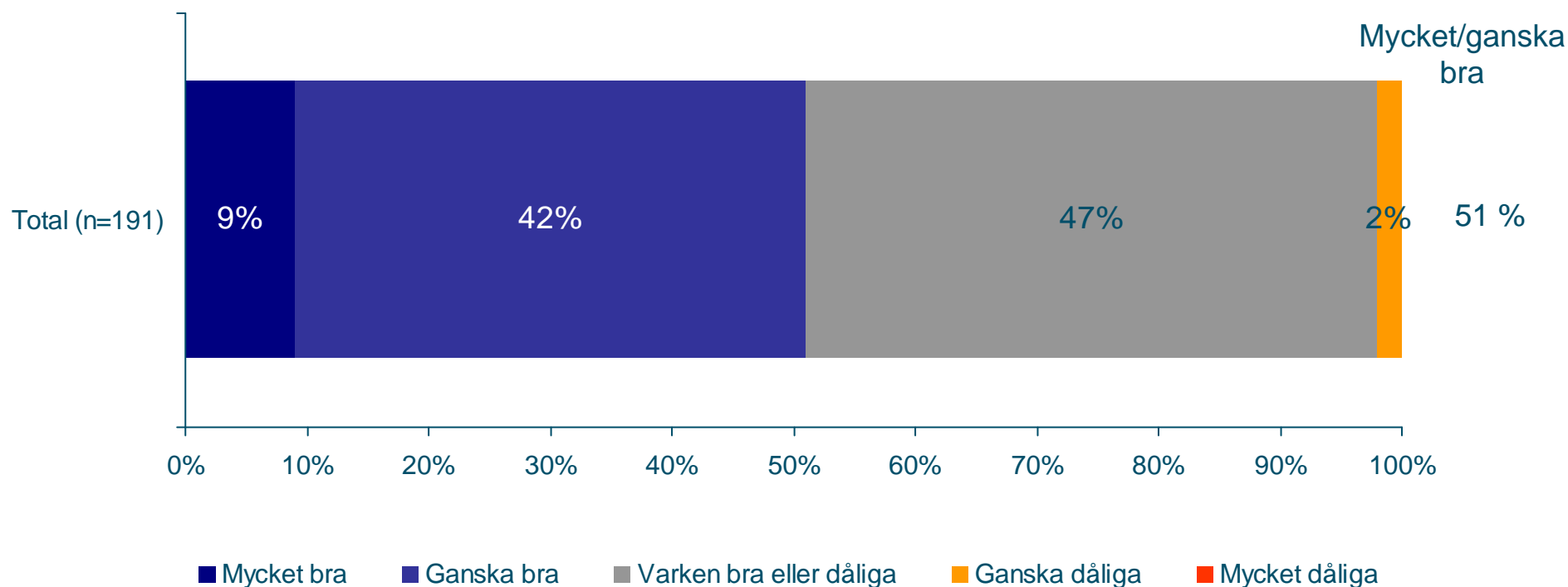
F5. Hur väl känner du till Livsmedelsverkets råd "Bra mat i skolan"?

Bas: Samtliga

Hälften av skolledarna ger råden betyget mycket eller ganska bra. Lika många ger dem ett neutralt betyg. Fyra av tio kan inte besvara frågan samtidigt som få är uttalat kritiska till råden

F2. Om du gör en sammantagen bedömning av Livsmedelsverkets råd "Bra mat i skolan", vilket betyg sätter du då? Är de...

112 personer anger alternativet "vet ej". Detta utgör omkring 40 procent av de som besvarat undersökningen.

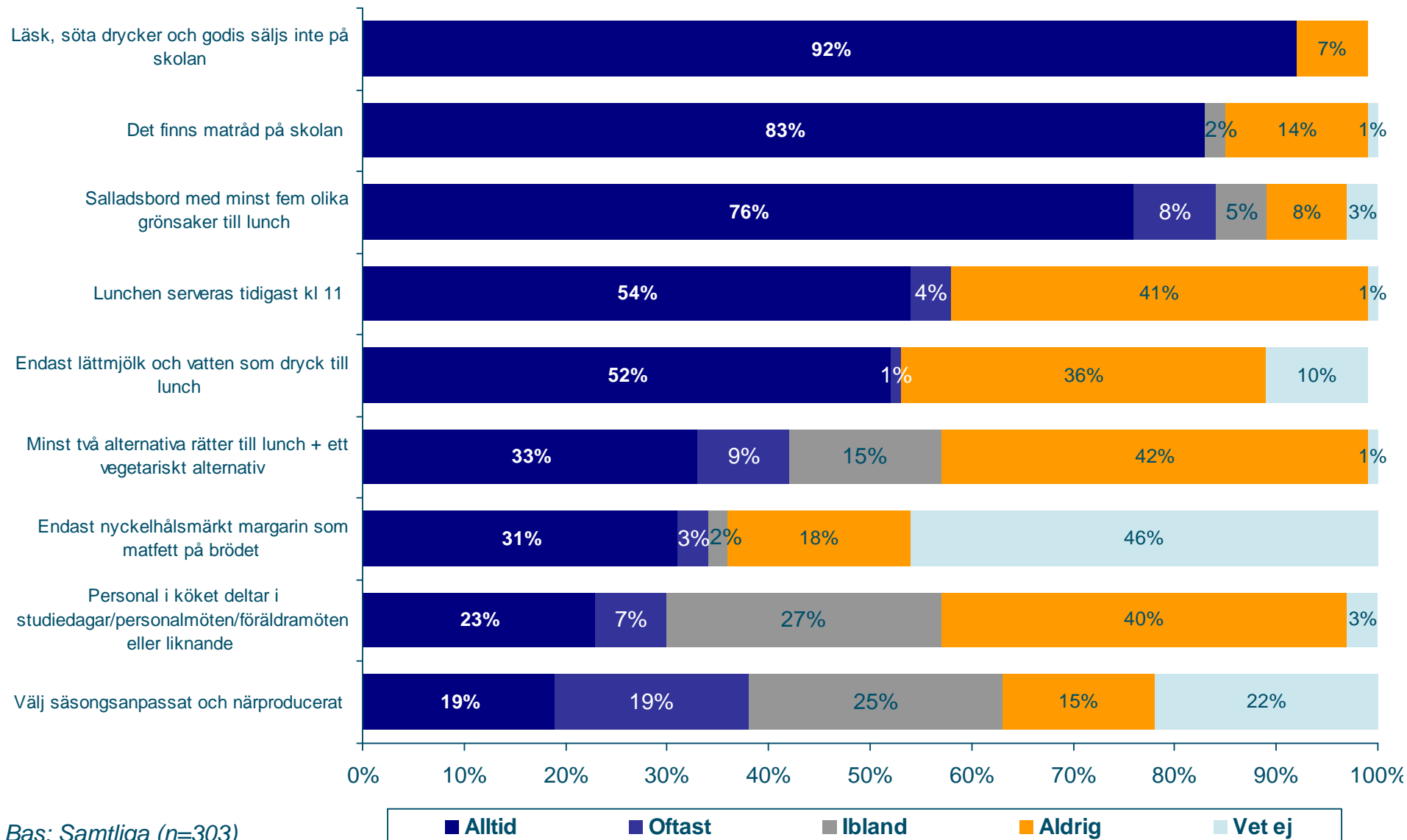
Bas: Besvarat 1-5.

**Telefonundersökning
bland skolledare**
*Använder och följer
skolorna råden?*

Rådet om läsk, söta drycker och godis följs av nästan samtliga skolor

F4. I vilken grad följer din skola nedanstående råd? Är det alltid, oftast, ibland eller aldrig?

Bas: Samtliga (n=303)

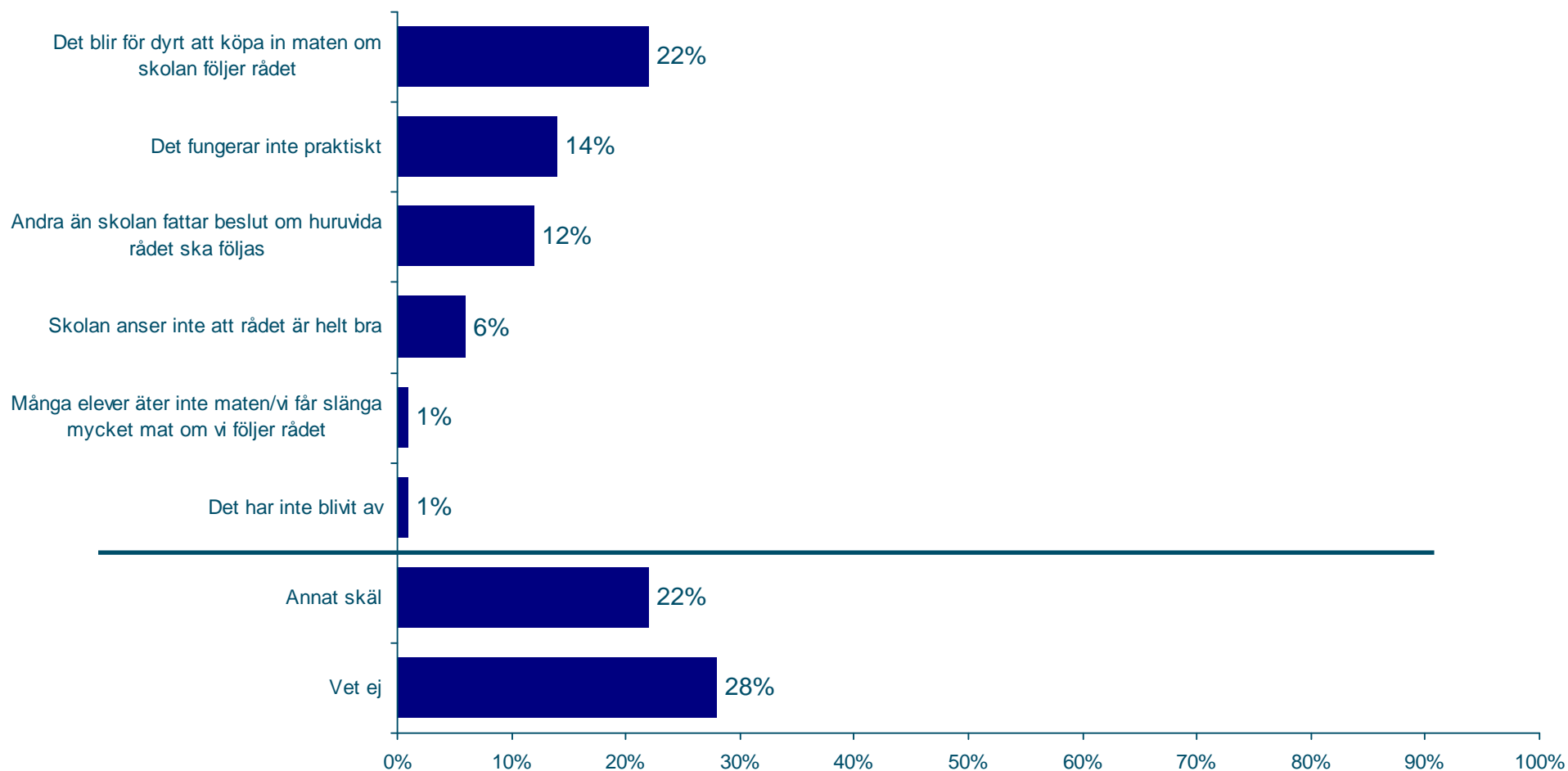

**Telefonundersökning
bland skolledare**
*Varför följer skolorna inte
råden?*

Kommentarer till resultatet

- En betydande andel av rektorerna gav väldigt allmänt hållna svar, vilket medförde att svaren inte passade de konkreta förkodade alternativen, samtidigt som det inte var ett "vet ej" svar.
- Våra intervjuare uppmärksammade att okunskapen om råden är betydande, men även att skolledarna var tacksamma för att skolmaten diskuterades och de konfronterades i vissa fall med sin egen okunskap om skolmaten i allmänhet och Livsmedelsverkets rekommendationer i synnerhet.

F5. När din skola inte följer följande råd, vilket/vilka är skälen? **Minst två alternativa rätter till lunch + ett vegetariskt alternativ**

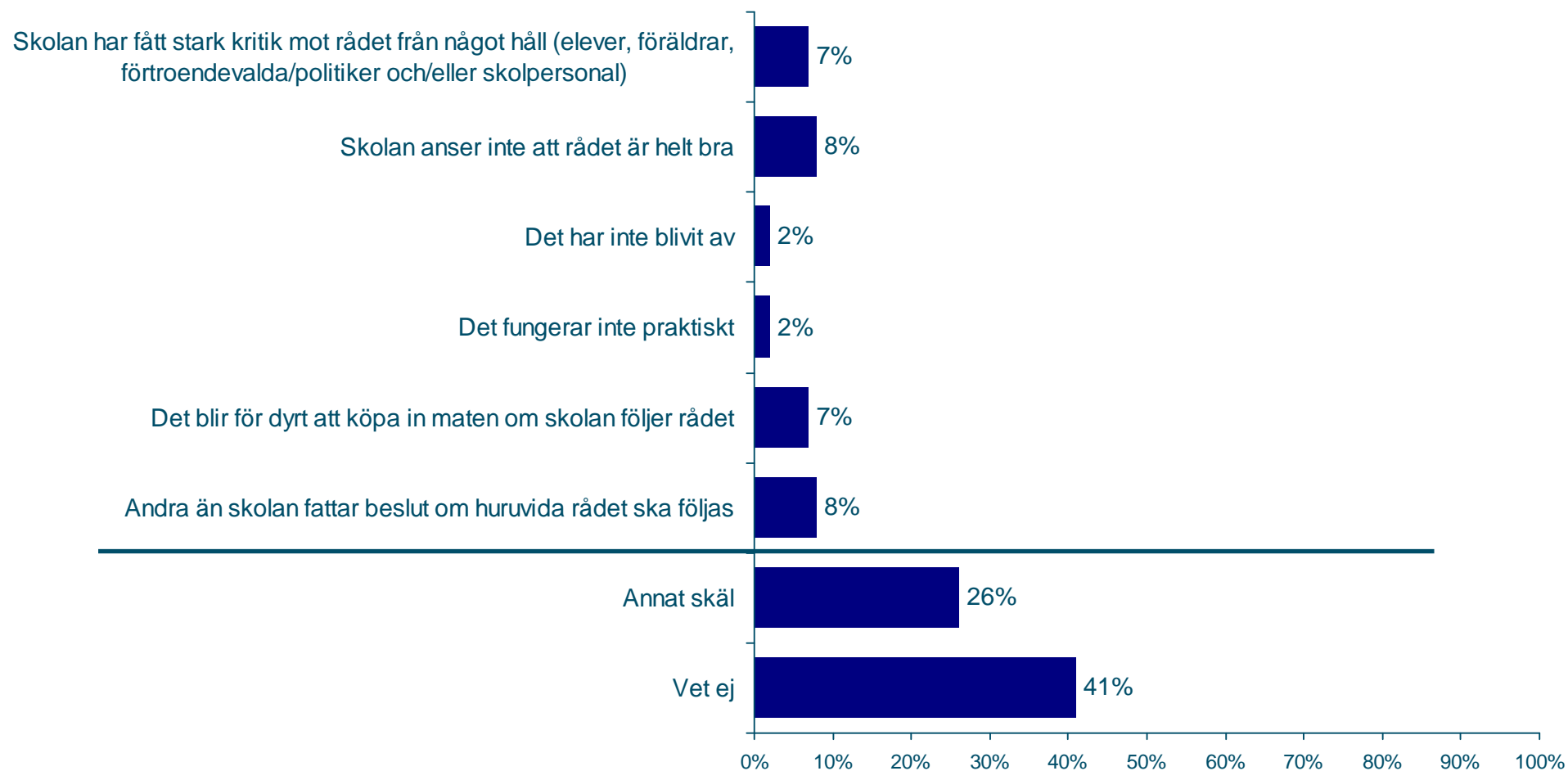
Bas: De som angett att skolan inte följer rådet (n=172)

F5. När din skola inte följer följande råd, vilket/vilka är skälen? **Endast lättmjölk och vatten som dryck till lunch**

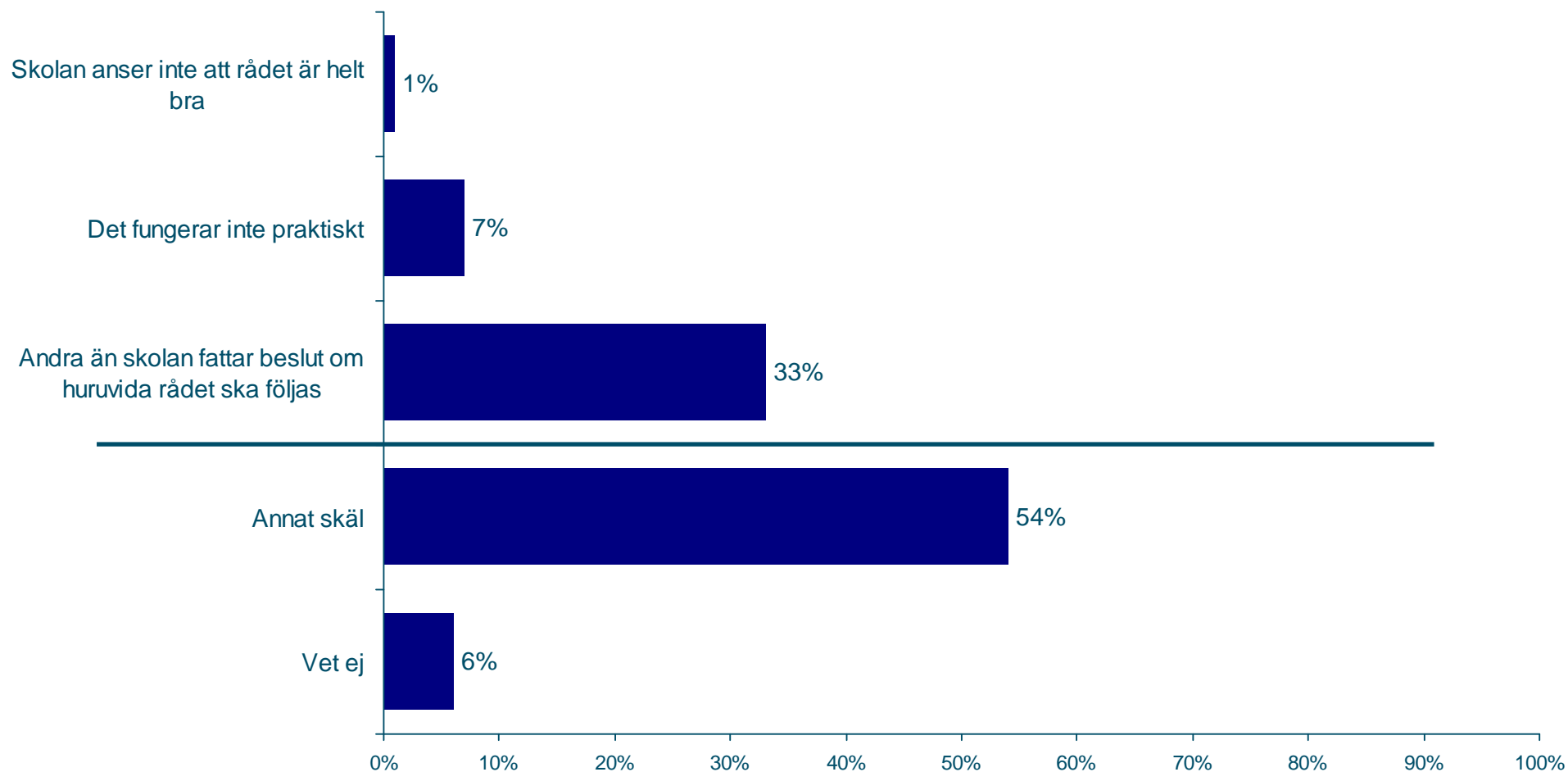
Bas: De som angett att skolan inte följer rådet (n=109)

F5. När din skola inte följer följande råd, vilket/vilka är skälen? **Endast nyckelhålsmärkt margarin som matfett på brödet**

Bas: De som angett att skolan inte följer rådet (n=61)

F5. När din skola inte följer följande råd, vilket/vilka är skälen? **Personal i köket deltar i studiedagar/personalmöten/föräldramöten eller liknande**

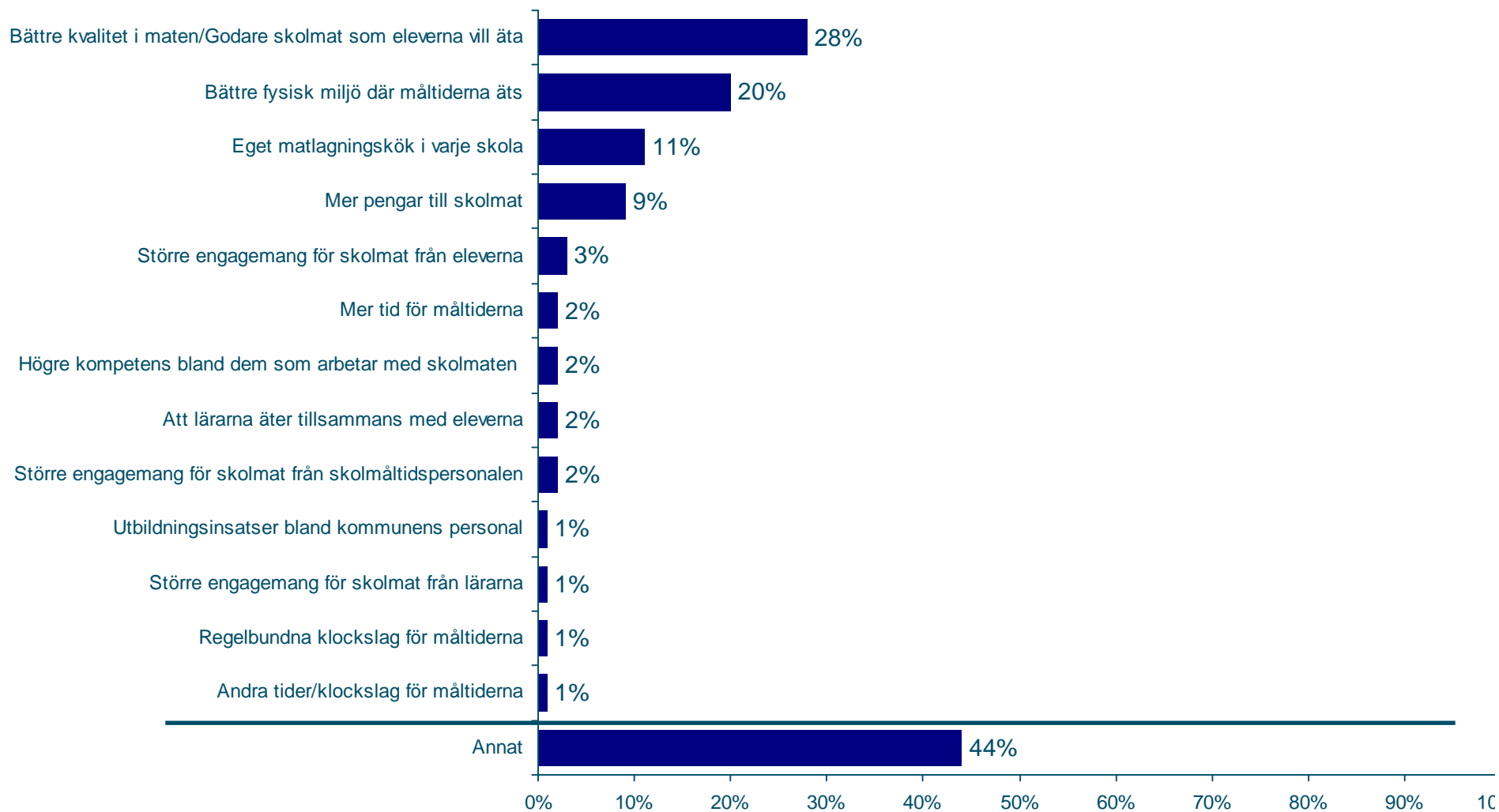
Bas: De som angett att skolan inte följer rådet (n=203)

**Telefonundersökning
bland skolledare**
*Hur kan skolmaten
förbättras?*

De flesta skolledare valde "annat" som den viktigaste åtgärden. Av de förkodade svarsalternativen valdes "bättre kvalitet i maten/godare skolmat som eleverna vill äta" flest gånger

F7. Vilka åtgärder anser du är viktigast för att förbättra skolmåltiderna?

Bas: Samtliga (n=362)

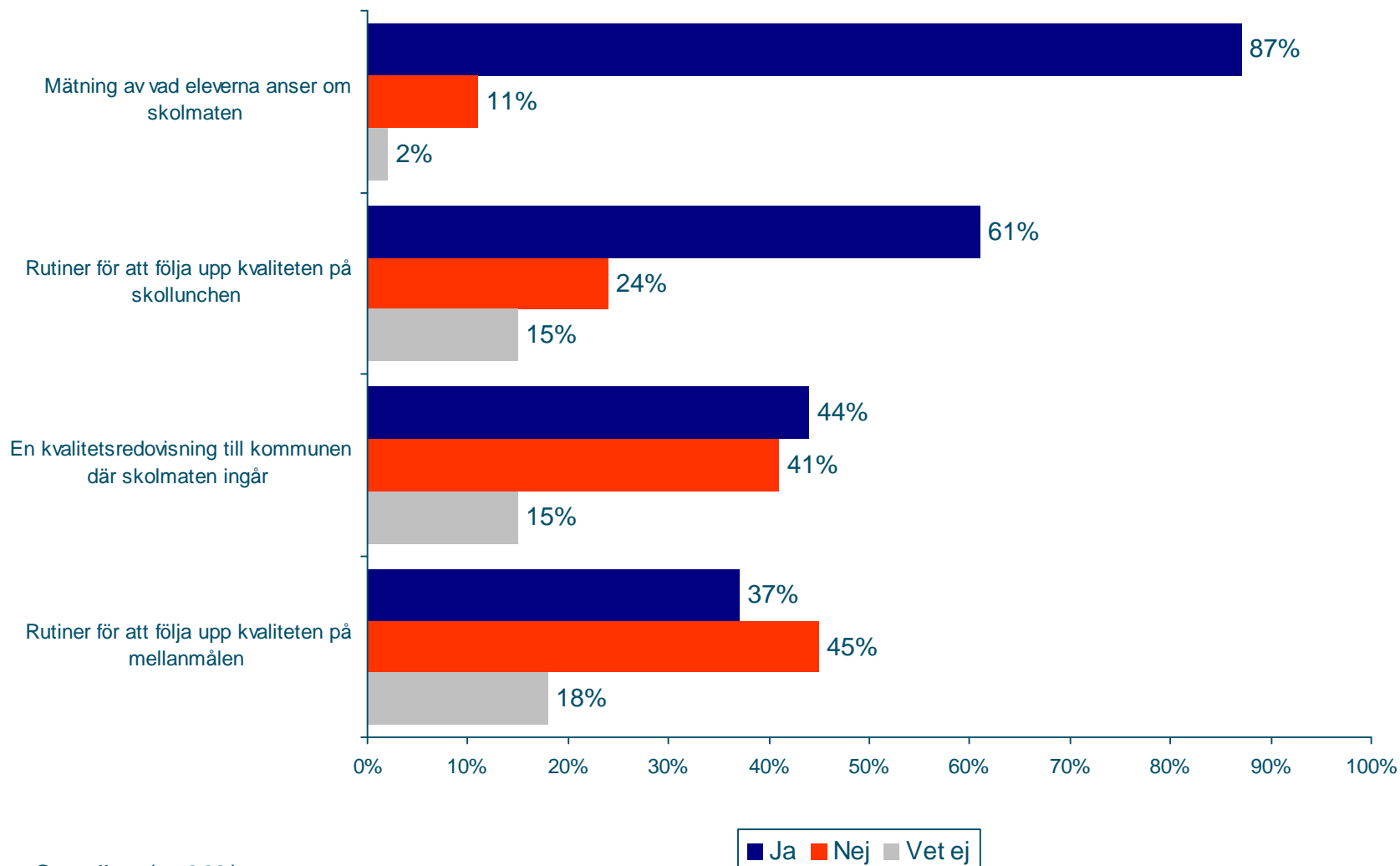
The background is a solid blue color. On the left side, there are several white, fluffy clouds. Overlaid on the blue background are several semi-transparent, light blue abstract shapes: a large curved shape at the top left, a vertical rectangular shape in the middle left, and a circular shape at the bottom left.

Telefonundersökning bland skolledare

Uppföljning av skolmaten

De flesta skolor har en mätning om vad eleverna anser om skolmaten och rutiner för att följa upp kvaliteten på skolmaten

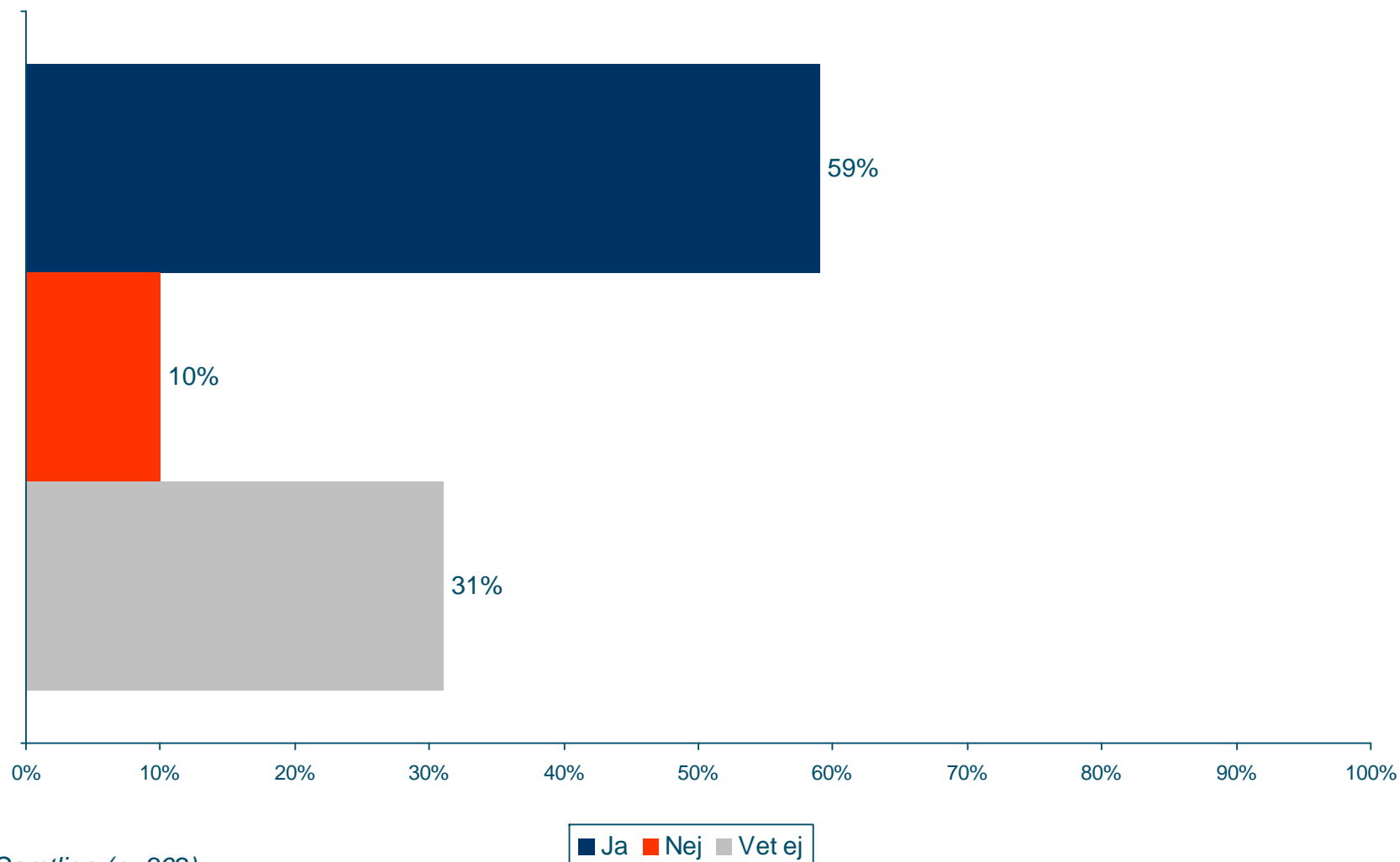
F8. Har din skola något av följande?

Bas: Samtliga (n=362)

Sex av tio skolor uppger att kommunen har en övergripande måltidspolicy eller folkhälsopolicy där skolmaten ingår

F9. Har kommunen någon övergripande måltidspolicy eller folkhälsopolicy där skolmaten ingår?

Bas: Samtliga (n=362)

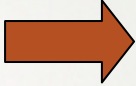
**Telefonundersökning
bland skolledare**
Bakgrundsfrågor

Förslag som kom fram i diskussionen
när resultaten redovisades

LIVSMEDELS
VERKET

Stöd till kostchefer

- Argument och vetenskaplig grund "roadshow"
- "Parlör" med samlade argument (ej hänvisning till webben)
- Hjälp med förhållningssätt, pedagogik och kommunikation (samarbete med Kost och näring?)
- Modell för kravspecifikation (SKL/Kost och näring avsändare?)
- Stöd för att kontrollera kvaliteten i måltidsverksamheten (Se verktyg från Karolinska Institutet och Skolmatsakademien i Västra Götaland)
- Verktyg för att räkna på svinnet i både kronor och CO₂
- Vara aktiva i blogosfären?

Olika material för olika målgrupper

- Brev till alla skolledare
- Broschyrer/flygblad till
 - Föräldrar
 - Lärare som äter pedagogisk lunch
 - Idrottslärare och HK-lärare
 - Skolhälsovården
 - Skolmåltidspersonalen
- Särskild info till matråden (se t ex Örebros pärm)

Andra viktiga tankar

Fokusera på HÄLSA, PRESTATION och MILJÖ. Få pedagogerna att se vinster med att eleverna äter bra.

Bakomliggande skäl måste förklaras – t ex varför det är ohälsosamt att vara överviktig.

Samarbete mellan kostchef och rektor är en framgångsfaktor. Initieras av kostchef.

